

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

M. Ant. Mvreti Variarvm Lectionvm Libri XV

Muret, Marc-Antoine

Antverpiæ, M. D. LXXXVI.

Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70864](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70864)

M. ANTONII MVRETI

AD HIPPOLYTVM ESTENSEM,

S. R. E. CARDINALEM

ILLVSTRISSIMVM,

VARIARVM LECTIONVM

LIBRVS SECVNDVS.

Correctus & explicatus locus è primo libro Aristotelis De Arte dicendi. CAP. I.

MORES dicentis plurimum valere ad persuadendum, & à magnis ac sapientibus viris traditum est, & res ipsa loquitur. omnes enim facile adducimur, vt assentiamur iis quos bonis rebus præditos esse opinamur. sed opinio & fama probitatis duobus modis comparari potest. primùm ipso genere ac ratione viuendi; quæ certissima & honestissima est via. deinde etiam spargenda eiusmodi sententiis oratione, quæ significationem habeant animi ingenui ac liberalis, & honestatem omnibus aliis rebus anteponentis. prior ille modus ad rhetoricum artificium non pertinet. posterioris cum ab aliis dicendi magistris, tum in primis ab Aristotele multa præcepta traduntur. qui etiam negat se eorum sententiæ accedere, qui iis in libris quos De Arte ediderant, posuerant, probitatem dicentis nihil habere momenti ad faciendam fidem. à quibus ipse ita dissentit, vt ferè plurimum in ea positum esse dicat. Sed cum verba quibus hoc exprimitur, corrupta sint in eis codicibus qui non immeritò ceteris emendationibus præferuntur.

C res pu-

Anton. Mureti
 Variar. Lectiones
 Lib. II
 33

res putantur: homoque doctissimus, qui primus verò ac seriò prætulit facem omnibus Aristotelicam in eo genere doctrinam intelligere cupientibus, in eorum explicatione sui dissimilis fuisse videatur: constitui primum ipsa philosophi verba proponere, vt leguntur. deinde quid in eis mutandum putem, & cur putem, indicare: quo præstito, simul etiam sententia, quæ illum, quem dico, summum virum latuit, faciliè intelligetur. Ergo ita Aristoteles: Οὐ γὰρ, ὡς ἐνίοι τῶν τεχνολογούντων πθέασιν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἔπιείκειαν τῶν λέγοντων. quibus verbis optimus interpretis accusari putat eos, qui, cum artem exponerent, in arte, dicentis integritatem collocabant. deinde, ὡς ἐδ' ἐν συμβαλλομένοις πρὸς τὸ πιδανόν. hoc idem interpretis putat cum stomacho & contemptu illorum magistrorum pronunciatum esse. sed profectò & valdè coacta videtur hæc declaratio: & ipsemet, quasi hoc sentiens, titubanter loqui videtur. Sequitur, ἀλλὰ γὰρ δὲν, ὡς εἰπεῖν, κειωτάτῳ ἔχει. ἴσιν τὸ ἦθ' Θ. vbi ille, Hinc, inquit, inscitia herum doctorum intelligi potest: qui nihil momenti ad fidem faciendam habere crediderint, quod maximam omnium fermè vim habet. Hæc ille. quæ quàm cohæreant, quamq. inter se apta sint, omnibus perspicuum esse arbitror. Ego quæ ille diuulsit, coniungenda duco: & quam scripturam ipse, cùm reperisset in illo suo optimo & antiquissimo libro, rationem eius se non dispicere fallus est, verissimam esse statuo: συμβαλλομένῳ videlicet, non συμβαλλομένοις. etiam voculam καὶ deleo multis impressis libris auctoribus: atque ita lego denique: Οὐ γὰρ, ὡς ἐνίοι τῶν τεχνολογούντων πθέασιν ἐν τῇ τέχνῃ ἔπιείκειαν τῶν λέγοντων Θ, ὡς ἐδ' ἐν συμβαλλομένῳ πρὸς τὸ πιδανόν. ἀλλὰ γὰρ δὲν, ὡς εἰπεῖν, κειωτάτῳ ἔχει ἴσιν τὸ ἦθ' Θ. quid autem tam manifestum, quàm illud, συμβαλλομένῳ, πρὸς ἔπιείκειαν refertur?

referri? ἐν τέχνῃ autem est, in libris de arte scriptis. Particulam ἄλλοθεν, eò addidit, quia sine dubio plurimum ad fidem valent αἰ ἀποδείξεις. In eodem etiam libro, vbi ostendit rhetoricen æqualem esse dialecticæ: atque inter cetera argumenta eius rei ponit id quodque, vt dialecticus adhibeat ad probandum duo instrumenta, syllogismum & inductionem, sic à rhetore adhiberi alia duo, quæ illis respondeant, enthymema & exemplum, non dubito quin ita legendum sit: Τῶν δὲ διὰ τὸ δεικνύσαι, ἢ φαίνεσθαι δεικνύσαι, καθάρπερον τοῖς διαλεκτικοῖς ποῦ μὲν ἐπαγωγὴ ὅτι, τὸ δὲ συλλογισμὸς. καλῶν δὲ ἐνδύμματα μὲν, ῥητορικῶν συλλογισμῶν παρὰ ἑσμά δὲ, ἐπαγωγῶν ῥητορικῶν. quæcunq. autem inculcata sunt, rectè aberant ab aliis libris: & addita sunt ab iis qui, errore ducti, deesse aliquid existimarent: cùm tamen nihil desit. hoc enim dicit Aristoteles: Eorum quæ faciunt fidem, quòd aut demonstrant, aut demonstrare videantur, aliud syllogismum esse, aliud inductionem: quemadmodum & in dialecticis. se enim vocare enthymema, syllogismum oratorium; exemplum verò, oratoriam inductionem. Verbum φαίνεσθαι, & vox καθάρπερον obicisse errorem videntur iis qui aliquid præterea addendum censuerunt.

De Psyllis, & ophiogenesin. Allatus locus Varronis, cuius testimonio vsus erat Plinius. CAP. II.

PLINII verba sunt hæc è capite secundo libri VII. Crates Pergamenus in Hellesponto circa Parium genus hominum fuisse tradit, quos Ophiogenes vocat, serpentum ictus contactu leuare solitos, & manu imposta, venena extrahere corpori. Varro etiam nunc esse paucos ibi, quorum salua contra ictus serpentum medeantur. Similis & in Africa gens Psyllorum fuit, vt Agatharchides scribit, à Psyllo rege

Maretti
Varia Lectiones
LIB
78

rege dicta, cuius sepulcrum in parte Syrtium maiorum est. Horum corpori ingenitum fuit v̄us exitiale serpentibus, vt cuius odore sopirent eas. Mos verò, liberos genitos protinus obüciendi sauisimis earum: eoq; genere pudicitiam coniugum experiendi: non profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus. Hæc Plinius, qui cum Varronis testimonio vtatur, cuius scripta, maximo studiorum incommodo, desiderantur; ego autem ea, quibus hoc ipsum doctissimus ille scriptor expoüerat, verba repererim, operæpretium facturum esse me duxi, si ea hîc apponerem, ac cum Plinianis contenderem. Citat igitur hæc Priscianus è Varronis libro primo Rerum humanarum: *Vt habent Parij, qui vocantur ὄφιόσχοις, & in Africa Psyllos. quorum ὄφιόσχοις cum arbitrantur, suppositum esse aliquando in stirpe, ei admovent, vt pungat, colubram. cum pupugerit, si de genere sit, viuere; si non sit, mori. In eodem: Admota aspis cum pupugerit, si non occidat, sciat, ex Psyllorum stirpe esse.*

Sententiam illam, Patria est, vbicunque bene est, acutè à Lysia reprehensam. CAP. III.

QVOD in vetere tragœdia Telamonis filius Teucer dixisse traditur, Patriam esse cuique, vbicunque cuique esset bene; id etsi pulchrè ac sapienter dictum videtur, profectumque ab animo excelso, & despiciente omnes acerbitates, quas homini obicere fortuna posset: grauitè tamen & verè reprehensum est ab oratore prudentissimo, & acutissimo Lysia: demonstratumque eam sententiam hominis esse de suis tantum commodis solliciti, neque ad ciuilem communionem apti. non enim valdè laborabit, quid patria sua fiat, quicumque eo erit animo, vt illius caritatem opportunitatibus suis metiatur. solum ipsum, cui

cui primùm institit, & cælum ipsum, vnde primum spiritum duxit, diligit oportet, qui se bonum ciuem perhiberi vult: aut, si fortè, cum alibi natus esset, ciuitate donatus est, eam imbibat opinionem, vt, nisi ciuitati bene sit, ne sibi quidem putet bene esse posse. Itaque Vlyxes, vt est in fabulis, cum apud Calypsonem posset in omnibus deliciis viuere, tamen illam asperam & lapidosam patriam suam anteposuit etiam immortalitati: non ita facturus, si illam, quam diximus, Teucris sententiam approbasset. Verùm ipsa verba, quibus eam exagitat Lysias, præstat, vt opinor, ascribere. Sunt autem in oratione aduersus Philonem, hoc modo: *Καὶ γὰρ οἱ φύσει μὲν πολῖται εἰσι, γράμμι δὲ χεῶν θ, αὖς πᾶσα γῆ παλαιοῖς ἐστίν, ἐν ἣ ἀνὰ τὰ ὀπίθηδεια ἔχουσιν, ἔτι οἱ δὲ ἄλλοι εἰσιν, ὅπ᾽ ἀνὰ παρέντες τὸ ἴσος ἀλλοτρίων ἀγαθόν, ὅπ᾽ ἐαυτῶν ἰδίον κέρδιον ἔλθοιεν, διὰ τὸ μὴ τῶν πόλιν, ἀλλὰ τῶν οὐσίαν πατεῖδα αὐτοῖς ἠγεῖσθαι.* Igitur dictum illud Teucris, bonum quidem virum aliquando fortasse non dedecet: bonum certè ciuem non decet. Est apud Ouidium sententia quædam non valdè dissimilis, nisi quòd latiùs pater, ita enim apud eum Carmenta:

Omne solum forti patria est, vt piscibus equor:

Vt volucris vacuo quicquid in orbe patet.

Sunt autem ij versus expressi ex illis Euripideis:

Ἀπ᾽ ἅσας μὲν ἀνὴρ ἀετὸς περὶ σῆμα.

Ἀπ᾽ ἅσας δὲ χεῶν ἀνδρὲς ἠναίεω πατεῖς.

De vi verbi Alloquor. Horatij in Odis explicatus locus.

CAPVT IIII.

ALLOQUENDI verbum propriè admodum & venustè vsurpatum esse à veteribus in eo sermone qui leuandi ac minuendi alieni doloris caussa haberetur, è Varronis libris iam pridem Petrus Victorius an-

Ant. Martini
Varia Lektionen
LIII
28

rius annotauit. acceptum autem id à Græcis videtur. *Ἐπιμύθειον* enim, aut *παρηγορίαν*, verbum è verbo, est alloqui. præclarè igitur Seneca: apud què ita in Troade Vlysses: *Alios parentes alloqui in luctu decet.*

Tibi gratulandum est.

quo exemplo haud scio an nullum in scriptoribus antiquis extet insignius, & illustrius. & est profectò poetà ille præclarior, & vetusti sermonum diligentior, quàm quidam ineptè fastidiosi suspicantur. Allocutionem etiam dixerunt *παρηγορίαν* ἢ *παρηγορίαν*: vt Catullus,

Quem tu, quod minimum facillimumq; est;

Qua solatus es allocutione?

& alloquiū, *Ἐπιμύθειον*. quod cùm esset ignotius, data est occasio imperitis corrumpendi carminis cuiusdam Horatiani. quod cùm in veteribus libris ita legeretur,

Illic omne malum vino cantuq; leuato,

Deformis ægrimonia dulcibus alloquiis,

isti fecerunt, *Deformis ægrimonia, & dulcibus alloquiis.* atque ita interpretati sunt, mōneri Achillem à Chirone, vt ad Troiam leuaret omne malum deformis ægrimoniae tribus rebus; vino, cantu, & iucundis sermonibus. Non autem id dixit Horatius: sed vinum & cantum vocauit dulcia deformis ægrimoniae alloquia, id est *γλυκέα παρηγορία*.

De Callisthene & Philisto. locus Ciceronis emendatus, & declaratus. Capitales interdum à veteribus ingeniosos dictos esse. CAP. V.

M• TULLII verba hæc sunt in Epistola quadam ad Q. fratrem: *Itaque ad Callisthenem & Philistum redeo: in quibus te video volutatum. Callisthenis quidem vulgare & notum negotium: quemadmodum Græci aliquot locuti sunt: Siculus ille capitalis, creber, acutus, breuis,*
panē

penè pusillus Thucydides. Sed est apud me liber vetus, in quo hæc ita scripta animaduerti: *Itaque ad Callisthenem & Philistum video: in quibus te video volutatum.* Unde suspicor, primùm quidem errore librarij bis positum esse verbum, *video*, quod semel tantum poni oporteret. deinde aliquem, qui corrigere vellet, ex *video*, illo priori fecisse *redeo*. satis autem erat delere. videtur enim Cicero ἐλλειπτικῶς, ut sæpe aliàs, locutus, hoc modo: *Itaque ad Callisthenem & Philistum; in quibus te video volutatum.* eò magis, quòd in iis quæ antecesserunt, de duobus illis historicis nulla mentio est: ut ad eos redire dicatur. Sequitur in eodem illo libro: *Callisthenes quidem vulgare & notum negotium: quemadmodum Græci aliquot: Siculus ille capitalis, creber, acutus, brevis, penè pusillus Thucydides.* quam scripturam veram & emendatam esse iudico. Ipsum enim Callisthenem dicit esse vulgare & notum negotium, id est, ἐν χαταφρόνητον πράγμα, ἢ ἔ πολλὸ ἀξιον. negotiumque ita dixit, ut Græci interdum πράγμα. Lucianus in asino: Ζῆν θεῶν, ἐν χαταφρόνητον πράγμα. aut χεῖμα. Theocritus: σφόδρ π χεῖμ ὄνθρωπων. & Cicero ipse alibi: Teucris illa, lentum sanè negotium. Vulgare autem & notum, triuiale, & in quo nihil admodum excellat. Horatius,

Ieiunus stomachus raro vulgaria temnit.

Idem:

Ex noto fictum carmen sequar.

quòd enim ibi notum dicit, paulo post vocat de medio sumptum. Iam illa verba, locuti sunt, quin melius absint, non dubito. hoc enim dicit, aliquot alios Græcos similes esse Callisthenis, id est non magni ipsos quoque pretij. Nam quod à Manutio dictum scio, Callisthenem locutum in historia non exquisitè, sed quomodo vulgò loquerentur; miror vnde id

Act. Mart.
Lectio
LIII
28

sumpserit: cum ipsius scripta non extent: Cicero autem ipse alibi aiat, eum paxè rhetorico more historiam scripsisse. Dissentio etiam ab eodem, in eo quod capitalem, grauem, & capita rerum attingentem exponit. primum, quoniam si Philistus capita modò rerum attingit, planè Thucydidi similis non fuit. fuisse autem, & Cicero hìc, & libro secundo De Oratore, & Marcus Fabius libro decimo docent. omnium autem optimè ac luculentissimè Dionysius Halicarnassens, cuius verba melius erit ascribere: cum & admodum peruulgata non sint, & illud ostendant, Philistum neque grauem fuisse, sed humilem & abiectum: neque capita modò rerum attingisse, sed potius eo nomine reprehensum, quòd in descriptionibus quibusdam propè otiosis nimis immoraretur. *Φίλις ὁ μμητής ἐστὶ Θουκυδίδης, ἕξω τῶ ἤθεος, τὸ μὲν γὰρ, ἐλάττωρον, καὶ φρονήματι μείζον. τὸτο δὲ θεωρητικὸν τὸ περὶ τῶν καὶ ἄλλων πλεονεξίας. ἐξήλωκε δὲ πρώτον μὲν τὸ πλὴν ἐπὶ δεσιν ἀτελεῖ κατὰ λιπῆν, τὸ αὐτὸν ἐκείνῳ τρόπον, ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἀταξίαν αὐτῆ τὸ οἰονομίας, καὶ διαπραχκολεθρον τὸ παραγματείαν τῆ συγχύσει τῆ εἰρημένων πεποίηκε. τὸ δὲ λέξεως τὸ μὲν γλωσσηματικὸν καὶ πᾶσι τῶν ἐκ ἐξήλωκε Θουκυδίδης, τὸ δὲ φρογγύλον, καὶ πικρόν, καὶ εὐτόνον, καὶ ἐναγώνιον πάνυ ἀκελῶς ἀπεμάξατο. ἔ μὴν ὁμοίως τὸ καλλιλογίαν, καὶ τὸ σιμνότητα, καὶ τὸ ἀφροσύαν τῆ ἐνδυμμημάτων, καὶ τὰ βάρη, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς χημαπτιμίας. μικρὸς δὲ ἐστὶ καὶ ταπεινὸς κομιδῆ, τὸ ἐκφορῶσειν ἠτοι τόπων, ἢ ναυμαχιῶν, ἢ περὶ τῶν παρατάξεων, ἢ οἰκισμῶ πόλεων. ἔ δὲ ὁ λόγος τῶ μεγέθει τὸ παραγματι ἐξίστη. συνετὸς μέντοι, καὶ κατὰ τὸ ἐξμίμειαν, Θουκυδίδης πρὸς τὰς ἀληθεῖς ἀγῶνας ἀφελιμώτερος. Hac igitur, cur ei declarationi non assentiar, vna causa est. altera, quòd nomen capitalis eam vim habere apud Latinos non puto. Quo fit, vt hoc loco capitalem accipiam ingeniosum, &, vt paulò post dicitur, acutum.*

Id au-

Id autem valuisse vocabulum illud apud veteres, docet Ovidius libro tertio Fastorum, qui de Minerva capta differens, multasque eius appellationis causas proferens: hanc primam ponit, dictam videri posse captam, quasi capitalem: quod ingeniosa sit. Versus, quibus ea sententia continetur, hi sunt:

Parua licet videas capta delubra Minerva,

Qua dea natæ cepit habere suo.

Nominis in dubio causa est. capitale vocamus

Ingenium follers. ingeniosa dea est.

neque me lateret, alibi Philisti Breuitatem à Cicerone laudari. sed aliud est breuem esse, aliud capita rerum attingere. Breuitas quidem etiam in Thucydide, Salustioque laudatur. Fieri tamen potest, vt ille aliud quippiam secutus sit, quod me fugiat, neq. ego ipfius iudicio meū anteponi postulo. tantum, quid mihi videatur, aperte ac liberè dico: iudicium aliorum facio.

Pauperum cognationem à nemine libenter agnosci.

Terentij loco allatus non dissimilis Menandri.

CAPVT VI.

QVOD homo impurus apud Terentium subdole & malitiosè Phormio dicit, idcirco nolle Demiphonem agnoscere, eam puellam, cuius ipse se defensorem esse simulabat, tanquam cognatam sibi, quod illa egens relicta esset: id olim Menander generatim atque vniuersè, summa cum elegantia, dixerat: pronunciaratque, difficile & operosum esse, reperire cognatum pauperis. neminem enim fateri, sibi quicquam esse eum, qui auxiliij alicuius indigeret: propterea quod statim putaret à se aliquid petitem iri. Terentij versus sunt:

Quia egens relicta est misera, ignoratur parens,

C 5 Negli-

Ant. Muret.
Varia Lectiones
LII
25

Negligitur ipsa. vide, auaritia quid facit.

Menandri autem, — ἔργον φέρειν συγγενῆ

Πέντος ὄσιν. εἰδέεις γὰρ ὁμολογεῖ,

Αὐτὸ προσήκειν ἢ βουθείας πνός

Δεόμενον, αἰτεῖται γὰρ ἅμα τὴν προσδοκῆν.

Menandrea verò hæc in Latinum sermonem conuerterit quispiam:

— *agrè inueneris*

Cognatum egentis. nemo enim agnoscit libens,

Ad se attingere eum, opis alicuius qui indiget,

Nam mox petuum quippiam à se iri putat.

Ciceronis locus è Dinarcho expressus ostenditur.

CAPVT VII.

M. TULLIUM in Orationibus suis multa è Græcis oratoribus mutuatum esse constat: neque tantum artificij, quo illos in versandis ac regendis auditorum animis vsos esse perspiceret, acrem ac diligentem imitatore[m] fuisse, verum etiam integra non parum sæpe enthymemata illorum, in orationes suas transtulisse. Iuuat autem me, quatenus licet, id obseruare: profiteorque me ex eiusmodi locorum contentione singularem quandam, eamque, vt opinor, neque illiberalem, neque frugis expertem capere animo voluptatem. & quia ex meo sensu de alijs iudico, puto ceteris quoque idem vsuuenire: nemo vt sit paulò humanior, cui non gratum ac iucundum sit cognoscere, quid à quoque Cicero sumpserit, quoque modo quæ illorum erant, imitando fecerit sua. Quocirca talia quædam his libris inspergere est animus: non vllò quidem certo ordine, neque enim genus hoc scriptionis ordinem postulat; sed vt quicque in mentem venerit. Nunc autem occurrit illud quod scriptum est in priore actione

in Ver-

in Verrem. Nam cum iudicium fidem non nihil suspectam haberet orator, acutè vidit, quomodo eos excitare ac perterrefacere, ne se corrumpi sinerent, oporteret. affirmavit enim, totam civitatem esse in speculis, observantem, quam quisque reipub. præstaret fidem: & ut ipsi de Verre iudicassent, ita de ipsis populum R. iudicaturum. Idem autem, & iisdem propè verbis dixerat antiquis temporibus Dinarchus in acerbissima oratione qua infectatus est Demosthenem: ut non sine causa videri possit, Ciceronem, cum illa scriberet, Dinarchi locum sibi propositum, quem imitaretur, habuisse. quod ut magis intelligatur, Ciceronis primùm, deinde Dinarchi verba subiiciam.

Cicero: *Nunc autem homines in speculis sunt: observant, quemadmodum se unusquisque vestrum gerat in retinenda religione, conservandisque legibus.* & paulò post: *Hoc est iudicium, in quo vos de reo, populus R. de vobis iudicabit.*

Dinarchus: *Οεστέ γδ ὁ ἀθλωαῖσι, ὅτι παρὰ μὲν ὑμῶν Δημοδένους ἔτος ἰ κρινεῖ, παρὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ὑμεῖς. οἱ σκοπεῖσι πᾶσι ποτε γνώμῳ ἔξετε πρὸς τῆ πατείδι συμφερόντων. καὶ πρότερον τὰς ἰδίας τέτων δωροδοκίας καὶ πονηρίας ἀναδέχεσθε εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς, ἢ φανερόν πάντων ἀνθρώποις ποιήσετε, ὅτι μισοῦτε τὰς κατὰ πολιτείας δῶρα λαμβάνοντας.*

Quod Victorius de auctore libri De Mundo ad Alexandrum credidit, verum non videri.

CAPVT VIII.

LIBER qui vulgò Aristoteli tribuitur, De Mundo ad Alexandrum, quin Aristotelis non sit, nemini dubium esse arbitror. nam, si nihil aliud, ipsum certè dictionis genus ita ab Aristoteleo dissidet, ut eam discrepantiam qui non videat, nihil omnino videat; etsi Iustinus Martyr ἐν τῷ πρὸς ἑλλήνας παρανετηκῶ λόγῳ,

Ant. Martini
Lectio
LIII
23

ἀδύφ, eum Aristoteli tribuere videtur. sed quòd Petrus Victorius putauit se verum illius auctorem reperisse, in eo falsus opinione sua videtur. neque sanè satis mirari possum, quid hominem & magna doctrina, & acri iudicio præditum mouerit, vt, nullo alio argumento, nisi quòd Nicolaus Damascenus aliquid iidem de rebus scripserit, librum eum illius esse affirmarit. Nicolaus enim, vt notum est, Augusti temporibus vixit. at liber ille ad Alexandrum Philippi filium scriptus est. quomodo igitur hæc quadrare possunt? non enim minus ridiculus fuisset hac ratione Nicolaus, quàm si quis hodie ad Priamum, aut ad Hectorem scriberet. Itaque etiam si antea creditum esset, librum illum à Nicolao scriptum, tamen id falsum esse, aperiè, eo, quod dixi, argumento conuinceretur. nedum, in tanta temporum repugnantia, sine vlla firma ratione ei tribui debeat.

Pisces paruulos à maioribus deuorari, multorum scriptorum testimoniis confirmatum. emendatus Varronis locus.

CAPVT IX.

PETRVS Victorius libro sexto Variarum lectionum, cum doceret, id quod hodieque prouerbij loco dicitur, minutos pisces maioribus pro cibo esse, etiam antiquis temporibus dici solitum: confirmauit id duobus locis prolatis, vno Polybij, altero Varronis. sed Varronis versus, nisi me fallit opinio, non satis emendatè scriptos protulit. Visum est igitur ita eos proponere, vt distinguendos emendandosque arbitraret. Varro Margopoli *αὐτὸν ἀρχῶν:*

Natura humanis omnia sunt paria.

Qui pote plus, vrget. pisces vt sæpè minutos

Magnu' comest: vt aues enecat accipiter.

eam

eam autem esse in piscibus feritatem, ut in genus suum
 feriant, multi optimæ notæ auctores prodiderunt:
 ut Oppianus libro secundo ἀλιόπικων, his versibus:

Ἰχθύσι δ' ἔτε δίκην μεταείδμι, ἔτε τις αἰδῶς
 Οὐ φιλότης. πάντες γὰρ ἀνάρσοι ἀλλήλοισιν
 Δυσμένεες πλάσιν. ὁ δ' ἡ κερατέρωτες αἰεὶ
 Δείννυτ' ἀμαυροτέρως. ἀλλ' ὁ δ' ἐπινήχει ἄλλ' ἄλλ'
 Πότιον ἄγων' ἔτερος δ' ἑτέρω πόρσυνεν ἐδωδλυ.

neque tantum à maioribus minores, sed interdum
 quoque maiores à minoribus arte superari ac vorari
 docet. Homerus quoque Troianos Achillem fugien-
 tes comparat piscibus delphina fugientibus, ne ab
 ipso vorentur. Versus ipsius sunt Iliados φ.

Ὡς δ' ἔπειθ' ἀπὸ δελφῶν μεγακίτετος ἰχθύες ἄλλοι
 φάροντες πιμπλάσι μυχὸς λιμέν' εὐόρως,
 Δειδιότες. μάλα γάρ τ' κατεδίει ὄν κε λάβησεν.
 Ὡς πρῶτες ποταμῶν καὶ δεινοῖο πέεθερα
 Πτότων ἔπειθ' κρημνούς.

Sed & apud Ælianum, principio librorum De Varia
 historia, & apud Aristotelem libro viii. De Natura
 animalium, quædam idem confirmantia leguntur.

*Iugurtham, cum in triumpho ductus esset, desipere ac
 delirare cœpisse. Plutarchi in Mario locus.*

Q A P V T X.

DE vi doloris Venetiis, magna stipatus studioso-
 rum hominum corona, aliquando disputabam:
 cumq. mihi occurrisset, ut dicerem, eo dolore, quem
 è magnis infortuniis & calamitatibus homines cape-
 rent, mentem quoque ipsam sæpè turbati; adigique
 ad insaniam eos, qui antea cati in primis & sollertes
 fuissent: cum alios complures nominavi quibus id
 contigisset, tum Numidarum regem Iugurtham. eius
 autem

Ant. Mureti
 Varie Lectiones
 LIII
 25

autem rei testem atque auctorem laudavi Plutarchum in Mario. Postridie eius diei venit ad me vnus eorum qui sermoni illi interfuerant, homo & probus, & ceteroqui non ineruditus, sed Græcarum inscius litterarum. Is cum mihi prius, siue officij causa, siue quod ipse errore ductus ita sentiret, magnopere gratulatus esset, dixissetque, me & sibi & aliis valde in eo sermone placuisse: Vnum, inquit, est, quod magnam hercule mihi molestiam exhibuit. nam cum, domum reuersus, in bibliothecam me abdidissem, coepi ea quae tu dixeras, mecum in animo recollere. ac cetera quidem, nihil abfuit, non sane multum quin ita uti tu dixeras, in iis, quos dixeras, libris scripta repererim. vnum de Iugurtha reperiendi nulla potestas fuit. & quidem ea causa totam Marij vitam ita diligenter perlegi, vt ne littera quidem vna me fugerit. Velim igitur, si commodum est, quem mihi iniiecisti scrupulum, tute eximas; recogitesque te, vnde id sumpseris. nam de Plutarcho quidem, fugit te ratio. Tum ego: Facile istuc quidem, inquam, fuerit. nam & memoria nemo est hominum qui valeat minus: & heret ad dicendum non sane valde meditatus accesseram. sed tamen quid vetat Plutarchum a me quoque inspicere? Ut tibi quidem, inquit, plane satisfacias, animumque expleas. nam quod reperire te id posse censeas, nihil est. Hæc eo dicente, ego iam puerum codicem poposceram: in quem vt primum conieci oculos, obtulit se mihi id quod quaerebam, his verbis explicatum: *Καὶ Μάριος ἐν Λιβύῃς μὲν τὰ στρατομαχοδιακομιθεῖς, αὐταῖς καλάνδους Ιανναεΐαις, ἡν ἔτος ἀργυρῶν ἄγχι Ρωμαῖαι, Πύρρον Ἰσπαρτίαν ἀνέλαβε, καὶ τὸ δέμαλλον ἐπέλασεν, ἄπρον ἐπέδειξάντων δέμα Ρωμαῖαις, Ιουρῶν θαν αἰχμάλωτον, ἐζῶντων ἑδ' αὖ εἰς ἔλπισε πολεμίαν κερτήσεν.*

ἔτι τίς

ἢ πο τίς ἤ ποικίλῃ ἀνὴρ τύχαις ἠμιλῆσαι, ἢ πανουργία πολ-
 λῇ μιμνημένον ἔχων τὸ θυμωδέες. ἀλλ' ἐξέστη γε πεμπάθεις, ὡς
 λέγουσι, τότε τὰ φρονεῖν, ἢ μὴ τὸ θεάμενον εἰς τὸ δεσποτικόν ἐμ-
 πεσῶν, ὡς οἱ μὲν αὐτῆ βία πειρήσαντο ἢ χιτωνίσκον, οἱ δ' ἀπό-
 δοτες ἀφελείας βία τὸ χρυσὸν ἐλλόθειον, ἀμα τὸ λοβὸν συναπέ-
 ρηξαν, ὡς εἰς ἢ γυμνός εἰς τὸ βάρεθρον κατεβλήθη, μετὸς ὧν
 ταρσῆς, ἢ διασσηρῶς, Ηρόκλεις, εἶπεν, ὡς ψυχρὸν ὑμῶν τὸ
 βαλανεῖον. quæ, pro tempore, ipsius causa, ita tum à
 me in Latinum sermonem conuersa sunt: At Marius
 ex Africa cum exercitu aduectus, Kal. Ian. ipsis, quod
 anni principium Romanis est, tum cōsulatum denuò
 iniit, tum triumphum egit, in quo incredibile Roma-
 nis spectaculum exhibuit, captiuum Iugurtham; quo
 uiuo se potiturum, nemo hostium ipsius sperasset. ita
 vario erat vir ille, & multiplici ingenio, & ad fortunæ
 vicissitudines versatili; & ea præditus audacia, cui
 multa calliditas esset admista. sed in triumpho ductus,
 desipere, vt fertur, ac delirare cœpit. itaq. post trium-
 phum, in carcerem compactus, vt ei alij quidem vio-
 lenter abruperunt tuniculam, alij autem auream inau-
 rem per vim eripere properantes, infimam vnâ quo-
 que auriculam disciderunt, ipse autem nudus in ba-
 rathrum pulsus ac deiectus est, stuporis plenus, rete-
 ctis, ridentis in moxem, dentibus, Iupiter, inquit, vt
 frigidum vestrum balneum est. His lectis, & inter-
 pretatis, miratus ille, suum quoque librum afferri vo-
 luit. sed in eo ita erant omnia hæc non illepidè modò
 & inconditè, verumetiam absurdè, & procul à verò
 posita, vt meminisse pigeat. Indignatus igitur, &
 multa mala precatus istis librorum contortoribus, ita
 tum discessit à me, vt qui se, etsi natu iam grandior,
 primo quoque tempore alicui Græcæ linguæ magistro
 operam daturum esse iuraret. Non est autem præ-
 tereun-

Ant. Mureti
 Var. Lectiones
 LII
 21

tereundum silentio, suspicari me, quod apud Plutarchum legitur, τύχαις ὁμιλῆσαι, legi debere, ὁμιλῆσαι, puto enim τύχαις ὁμιλῆσαι, esse, naturam suam versare, & ad fortunæ mutationes inflectere. sed de hoc alij iudicabunt.

Aristotelis locus, allatis Theognidis versibus, qui eandem sententiam continent, illustratus.

CAPVT XI.

ARISTOTELES primo Rhetoricorum, cùm enumeraret ea quæ animū facere alicui possent ad iniuriam alteri inferendam; id quoq. posuit, quod quotidie experimur: amicitiam, non illam quidem veram & perfectam, sed vt vulgò amicitia nomine vitimur, cùm quamlibet familiaritatem ac consuetudinem vitæ, amicitiam vocamus: eam igitur efficere, vt homines improbi ad imponendam iniuriam sint audentiores. facilius enim se id quod volunt, effecturos esse credunt: cùm ab inimicis omnes sibi caueant: ab amicis nemo sibi cauendum putet. id autem ante Aristotelem sapientissimus poëta dixerat Theognis: cuius hi versus sunt:

Ἐχθρὸν μὲν χαλεπὸν καὶ δυσμενῆ ἔξαπατῆσαι
Κύρνε. φίλον δὲ φίλῳ βέλδιον ἔξαπατῆσαι.

quos versus ita ludibundi conuertimus:

Fallere difficile est inimicum. at amicus amicum

Fallere non magno Cyrne labore potest.

Sed & Cicero libro primo accusationis ait, nullas esse occultiores infidias, quàm eas quæ latent in simulatione officij, aut in aliquo necessitudinis nomine.

Genus quoddam loquendi Horatianum indicatur è Græco fonte manasse. CAP. XII.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec diis amicum est, nec mihi, te prius

Obire Macenas, mearum.

Grande decus columenq; rerum.

Versus hi sunt, vt notum est, è secundo lib. Odarum Horatij: in quibus genere loquendi vsus est apto illo quidem & eleganti, sed apud Latinos non valdè, nisi me fallit animus, vsitato. nam amicum esse aliquid diis, pro eo quod est, diis ita videri, ac placere, vbi præterea legatur, equidem haud facilè dixerim. neque sanè ea dicendi ratio Romanis domestica ac vernacula est, sed trans mare petita, ob idque non obfæ naris hominibus ἡδίστης πινός ὄψου ξενίας. id vt magis perspicuatur, aliquot illius exempla è duorum post homines natos eloquentissimorum hominum sumpta libris proferam; Homeri, & eius quem Panætius Homerum philosophorū vocabat. apud Homerum igitur Pallas ad Iouem pro Vlyssè verba faciens, orat eum, vt, si quidem diis amicum est eum domum redire, Mercurium mittat, qui id Calypsoni nūtiat. eius verba sunt:

ὦ πάτερ ἡμέτερος Κρονίδου ὕπατε κρείονταν,

Εἰ μὲν δὴ νῦν τῶο φίλον μακάρεσσι δέδοισι,

Νοστήσει Οδυσῆα δαιμόνονα ὄνδε δόμοισι, &c.

Apud Platonem autem Socrates, in Apologia, cum dixisset, se tentaturum, si posset è iudicum animis euellere prauam illam opinionem, quam, adducti calumniatorum sermonibus, de ipso conceperant: sed putate, id difficile factu fore: Verum tamen, inquit, hac quidem de re ita sit, vt deo amicum est. ὁμοίως δ' τῶο μὲν ἔγω, ὅτι τῶο φίλον. & in dialogo περὶ τραγικῶν, cum ei

D dixisset

dixisset Crito nauem eo die è Delo appulsuram; ideo-
 que ipsi posttidie è vita migrandum fore: Atqui, in-
 quit, ô Crito, bene eueniat: si ita diis amicum est, ita
 esto. ego tamen eam hodie venturam non puto. *Αλλ'
 ὡς κείτων τύχη ἀγαθῆ, εἰ ταύτη τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη ἔστω, ἢ
 μέντοι οἴμαι ἕξειν ἀπὸ τῆμερον.* & in Theage: *Ἐὰν μὲν πρὸ
 θεῶ φίλον ἦ, πάνυ πολὺ ὀπιδῶσεις, καὶ ταχύ.* & libro x. le-
 gum: *Τὰ μὲν ἔνθ' ἴ ἀρχαίων πῆρι, μεθείδω, καὶ χαίρετο, καὶ
 ὅτι θεοῖσι φίλον, λεγέσθω ταύτη.* tale quoque est illud
 Æschyli: — *ὡς μάθῃ τί χεῖ*

Δρῶντ' ἢ λέγοντα δαίμοσι φράσσειν φίλα.

Sed & illa non dissimilia sunt: *Πελοδάμα σὺ μὲν ἐν ἔτ'
 ἐμοὶ φίλα ταύτ' ἀρεθῶεις:* & in Protagora: *εἴ σοι φίλον:* &
 apud Euripidem in Ione, *πρὸ θεῶ ἴδ' ἠὲ φίλον.* eiusdem-
 que generis alia. Sæpe autem monui, solitum Hora-
 tium, inspergesida scriptis suis Gracitate, salem eis ac
 Venerem quatere.

Platonis locus conuersus à Cicerone in Hortensio, in quo
 Marcellus leuiter lapsus est. CAP. XIII.

QVI aut aucupandæ inanis gloriolæ studio, aut
 conuincendi magis quàm docendi aduersarij
 gratia disputant; ij acriter virgere ac premere cum so-
 lent: neq. ferè, si quid ipse inconsideratiùs aut fallus,
 aut infitiatus est, mutandæ postea sententiæ potesta-
 tem facere. at qui veritatem modò in disputando spe-
 ctant, & docere eos cum quibus agunt, volunt, equio-
 res liberalioresque sunt; neque ad viuum omnia refe-
 cant: sed si quid is quicum sermo est, dederit, cuius
 postea dati pœniteat; in eo non pertendunt, peruica-
 césue sunt: lubentibusque ipsis, corrigere se, qui sibi
 lapsus videtur, potest. Id se facere, cum significare
 vellet Socrates in Hipparcho, elegãti admodum simi-
 litudine

litudine vsus est, sumpta à ludo XII. scriptorum, his
 verbis: *Αλλὰ μὴ κ', ὡς περ πεπρωτων, ἐθέλω σοι ἐν τοῖς λόγοις
 ἀναθέσθαι, π βέλει ἢ εἰρημένον, ἵνα μὴ οἷη ἐξ απατάδης.* quæ
 summi philosophi verba cùm à summo oratore Ro-
 mano in Latinum sermonem elegantissimè conuersa
 reperissem, non indignum id putavi, quod annota-
 rem. Citat igitur hæc Nonius Marcellus è Ciceronis
 Hortensio: *Itaque tibi concedo, quod in XII. scriptis sole-
 mus, ut calculum reducas, si te alicuius dati pœnitet.* Mar-
 filius autem, qui locum illum Platonis ad ludum ta-
 lorum retulit, falsus videtur. Sed & in illo è Protago-
 ra, *Αλλ' ἐπὶ κ' ἂν ἀναθέσθαι ἐξέστιν,* & in primo πολιτείαν,
 ubi Polemarchus, aliter amicum & inimicum defini-
 re volens, quàm prius fecerat, ita loquitur: *Αλλὰ μετα-
 θάμεθα. κινδυνόμεν γὰρ ἐκ ὀρθῶς ἢ φίλον κ' ἐχθρὸν θείσθαι:* &
 alius similibus locis, facilè crediderim, metaphoram
 ex eodem illo XII. scriptorū ludo desumptam subesse.

Ciceronis locus, quem Silius eleganter imitatus est.

CAVIT XIII.

SILIVM Italicum poëtam, meo quidem iudicio,
 præstantem, Ciceronis apprimè studiosum fuisse,
 eiusque libros diligentissimè atque assiduissimè lecti-
 tasse, non modò Martialis, qui eius coæuus fuit, te-
 stimonio cognoscimus, sed multo magis ex eo intelli-
 gimus, quòd eum multa Ciceronis in poëma suum
 transtulisse, eaquæ scienter admodum accommodasse
 ad illa, quæ tum tractabat, videmus. cuius rei exem-
 plum hic vnum proponere libitum est. Libro igitur
 septimo, cùm Q. Fabius Annibalem ludificando, &
 cunctando, & bellum trahendo frangeret; Romani-
 que milites pugnae auidi, & conserendarum cum ho-
 stibus manuum ingenti desiderio incensi, quidquæ

D 2 moræ

Ant. Mureti
 Varie Lectiones
 LIII
 25

mora proficeretur, nescientes, imperatorem suum, tanquam ignaum, & vt Horatius loquitur, inaudacem, summa verborum immoderatione increparent: iamque sublato clamore, iniussu ipsius rem gerendam esse vociferarentur: graui oratione furentem illorum impetum repressurus Fabius, ita exorditur, vt dicat, nunquam sibi Romanos in tanto discrimine summam rerum tradituros fuisse, si se talibus clamoribus turbatum iri credidissent:

*Feruida si nobis corda, abruptumq; putassent
Ingenium patres, & si clamoribus, inquit,
Turbari facilem mentem: non vltima verum,
Et deplorati mandassent Martis habenas.*

Cicero quoque in ea oratione qua C. Rabirium perduellionis reum protexit & eripuit, cum quiddam paulo confidentius dixisset, clamor que concionalis secutus esset: *Nihil me, inquit, clamor iste commouet, sed consolatur: cum indicat, esse quosdam viros imperitos, sed non multos. Nunquam, mihi credite, populus R. hic, hic qui silet, consulem me fecisset, si vestro clamore perturbatum mi arbitraretur.*

Quodnam sit verbum illud Græcum quo vsos esse Athenienses in discordiis sedandis ait Cicero in Philippicis.

• CAPVT XV.

VERBUM Græcum, quo in sedandis discordiis ait Cicero vsam esse Atheniensium ciuitatem, non est, vt opinor, ἀμυσία: quanquam ab omnibus qui eum locum attigerunt, ita esse traditum scio. neque me mouet, quod Plutarchus ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγγελλομασ scitum illud vocat τὴν ἀμυσίαν ψήφισμα: quod que alij scriptores Latini idem confirmant. neque enim nego ita eam legem postea vocatam esse. at verbum ipsum,

ipsum, quod in lege positum est, aio fuisse, *μη μνησικακείν*. cuius rei multos locupletes & idoneos auctores habeo, ut Xenophontem, cuius hæc sunt è secundo *ἐπιπέδων* Καὶ ὁμῶσαντες ὄρκους ἢ μὴ μὴ μνησικακίῃσιν, ἐπιπέδων ἢ ἄλλῃ τῇ πολιτείῃσιν, καὶ τοῖς ὄρκους ἐμμένει ὁ δῆμος. ut Æschinem, qui in oratione De corona ita loquitur: Νῦν δὲ κείνοι μὲν, μεγάλων κακῶν συμβάντων, ἔπασσαν τὴν πόλιν, τὴν κἀλλίστην ἐκ παλαιῆς ῥῆμα φθουρῶμενοι, μὴ μνησικακίῃσιν. *Quin & Aristoph.* eodem respexit hoc versu:

Μὴ μνησικακίῃσιν εἰ σὺ φύλλω κατέλαβες.
 Sed quid coniecturis, ut in re dubia, utimur? triplex iusiurandum fuit, quo se, compositis rebus, obstrinxerunt Athenienses: vnum commune totius ciuitatis, quod in hæc verba conceptum est: Οὐ μνησικακίῃσιν ἢ πολιτῶν ἢ δούλων, πλὴν τῶν τεκνῶντα, καὶ τῶν ἐκείνων, ἢ δὲ τῶν ὄσων ἢ ἐθέλοι ἐνθυμίας διδόναι τὴν ἀρχὴν ἢ τὴν ἡγεσίαν. alterum senatus: Οὐδέξομαι ἐνδείξιν, ἢ δὲ ἀπαγωγῶν ἐνεκα τὸ πρῶτον χρησιμῶν, πλὴν τῶν φιλόντων. tertium eorum qui res iudicabant: Οὐ μνησικακίῃσιν, ἢ δὲ ἄλλο πείσομαι. *Ἰσοκρίτης* δὲ τὰς κειμένους νόμους. Hæc ita scripta sunt apud Andocidem in oratione De Mysteriis.

Ciceronis ex oratione pro Deiotaro loci duo emendati.

CAPVT XVI.

Solo libenter veteres libros, quicumque in manus meas incidunt euoluere: cuiusmodi tandè illi sint, & quocunq. litterarum caractere exarati. quod enim Plinius de toto librorum genere dicere solebat, nullum esse tam malum, ex quo non caperetur aliquid fructus: id ego in his maximè verum esse comperio, multos enim nanciscor mutilos, laceros, corruptos, euanescentibus litteris: tum, quod molestius est, descriptos ab hominibus imperitissimis, ideoque *ἐλαττωθέντας*

D 3 βρῖοντας,

Ant. Mureti
 Variæ Lectiones
 LIII
 25

perortus, ut in eis legendis incredibilis quædam mole-
 stia exhaurienda sit. sed nec in multos incido, qui
 omni ex parte frustreretur opinionem meam. ferè enim
 semper aliquid tamen lucelli facio. siue autem hæc
 constantia vocanda est, siue etiam quidam mentis er-
 ror, (non enim, quominus quisque quo volet nomine
 appellet, impedio) ita obstinato animo sum, nulla ut
 sit tanta erratorum multitudo, quæ me à legendo ab-
 sterreat. neque mihi malè operam collocasse video,
 cum ex illis difficultatibus, tanquam è salebris qui-
 busdam, emersum, in recensione reperio, vnum aut al-
 terum boni alicuius scriptoris locum bidui triduique
 labore purgatum esse. multi autem amici, qui me hoc
 morbo teneri sciunt, multas ad me schidas vnde cumq;
 collectas mittunt. neque ego illa mihi *Stoicantia dicitur*
 esse duco, quin auide arripio quicquid offertur; & in
 hac inopia, vbi siligineus panis deest, cibario me, ut
 possum, tueor: beatos illos esse ducens, quibus amplè
 illæ ac nobiles bibliothecæ parent, vbi tam lautè, tam
 copiosè, tam splendidè pascere animos suos hoc ge-
 nere epularum queunt. nos tenuiores victitamus ut
 possumus; neq. inuidemus aliis fortunam suam: sed,
 ut eadem nobis quoque aliquando contingat, opta-
 mus. nunc cuius rei causa susceptus hic à me sermo,
 & vnde ortus sit, exequar. Habeo librum quemdam,
 aut potius discerpti & dilacerati libri aliquot paginas,
 ipsas quoque ita malè acceptas, ut alicubi canum lu-
 dibrium fuisse videantur: in quibus hæc scripta sunt:
 pars orationis pro Marcello: tota ferè pro Ligario: &
 pro Deiotaro ferè dimidiata. Nuper igitur placuit ea
 omnia cum vulgatis libris conferre: itaque feci. in
 duabus autem prioribus nihil admodum repperi, quod
 alicuius momenti videretur. in ea quæ pro Deiotaro
 est, hæc

est, hæc quæ subiiciam, non indigna, quæ notarentur, censui. Primum ergo vbi vulgo legitur, *Cui tamen ipsi regi veniam te daturum fuisse dicebas, si tum auxilia Pompeio, vel si etiam filium misisset, ipse tamen excusatione ætatis vsus esset.* in illis fragmentis elegantius, ni fallor, & verius ita scriptum est: *Cui tamen ipsi regi veniam te daturum fuisse dicebas, si, cum auxilia Pompeio, vel etiam filium misisset, ipse tamen excusatione ætatis vsus esset.* Item hoc, quod non ad nitorem & elegantiam orationis, sed ad sententiam ipsam non mediocriter pertinet. In iis enim libris quibus vulgo utimur, ita legimus: *Ego meherculè C. Caesar initio, cum est ad me ista causa delata, Phidippum medicum, seruum regium, qui cum legatis missus esset, ab isto ipso adolescente existimaui esse corruptum: hac suspitione sum percussus. medicum indicem subornabit, finget videlicet aliquod crimen veneni.* at in illis *ἐλαχίστοις*, (ita enim planè vocari possunt) multo sincerius multoque emendatius, meo quidem iudicio, scriptum est: *Ego meherculè C. Caesar initio, cum est ad me ista causa delata, Phidippum medicum, seruum regium, qui cum legatis missus esset, ab isto adolescente esse corruptum: hac suspitione sum percussus. medicum indicem subornauit: finget videlicet aliquod crimen veneni.* Quæ scriptura quin planè integra & incorrupta sit, nemo dubitabit, qui locum illum paulo attentius considerauerit.

Illustratus locus ex oratione pro Cælio.

CAPVT XVII.

IN oratione pro Cælio cum conatus esset M. Tullius impuram mulierem Clodiam in eam suspitionem adducere, vt qui aderant, veneno ab ea sublatum Q. Metellum existimarent; hac postea amplificatione vsus est: *Ex hac igitur domo progressa ista mulier, de*

D 4 *veneni*

Ant. Martini
Varia Lectiones
LIII
25

veneni celeritate dicere audebit? nonne ipsam domum metuet, ne quam vocem eliciat? non parietes conscios, non noctem illam funestam ac luctuosam perhorrescet? Suspicor autem, vbi eliciat legitur, eiiciat legi debere. significat enim, hoc ipsum metuere debere Clodiam, ne vocem ipsa domus tam impij facinoris conscia emittat, eliciendi autem verbum, ad hoc indicandum, non nimis aptum videtur. Euripidis etiam versibus quibusdam ex Hippolyto coronato hanc coniecturam non nihil adiuuari puto: è quibus totus ille locus manifestò expressus est. sunt autem hi:

Οὐδὲ σκότον φείσασσι τὴν ξυμπεράτῳ,

Τέρεμνά τ' οἴκων, μὴ ποτε φθγγῶν ἀφῆ;

Neque tenebras noctis perhorrent conscia,

Neque, ipsa ne quando eiiciat vocem domus?

loquitur autem ibi Phædra de mulieribus, quæ se pudicas esse simulant, cùm tamen clanculùm libidini seruiant: quas miratur prodire audere in conspectum vitorum: neq. timere, ne à nocte ipsa, & à domo conscia indicentur. Hanc meam coniecturam Lambinus, homo omnium, sed nolo in mortuum, quoquò modo de me meritum, grauius dicere, principio quidem ita exagitauit, vt illa sollempnia effunderet, Barbaros esse, & omnium bonarum rerum imperitos, & quæcumq. præterea solebat, quoties ab aliquo dissentiebat, si qui putarent, eiicere vocem, Latine dici. deinde, mutata sententia, in Notis ad Ciceronem, ipse se ad illum imperitorum numerum aggregauit: neque tamen mihi prorsus assensus est, sed nutauit, vt plerumque in grauioribus rebus solebat: fassus, coniecturam meam duorum veterum librorum testimonio comprobati. Exiit deinde, qui, gratiam, credo, Lambini aucupati volens, quam tamen, cuiusmodi esset, ipse postea exper-

expertus est, cum emendationem meam aliquot Lucretij locis confirmari videret, secutus quidem eam est: sed eius Lambinum fecit auctorem, a quo illa diu oppugnata, non me, a quo primùm prolata erat. Sed hæc & leuia sunt, & a me ipso mirabiliter negliguntur. Aut non curanda gloria, aut ex grauioribus rebus petenda est.

Cicero in oratione pro Sylla, locum quendam Demosthenis imitatus ostenditur.

CAPVT XVIII.

VIDETUR Cicero duobus ex Oratione pro Sylla locis Demosthenicum quendam adumbras- se: qua in parte excusat se, quòd in reo defendendo multa de seipso dicere cogatur: cuius sermonis impos- sitam sibi esse dicit ab accusatore necessitatem. nam & Demosthenes idem in defendendo Ctesiphonte dixerat: quem quomòdo Latinus orator sit imitatus, vt appareat, vtriusque verba describam. Ita igitur De- mosth. *Εἰ μὲν ἐν αὐτῷ ἔδωκε μόνον κατηγορήσειν Αἰχίνης, καὶ γὰρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἔλεγε, ἐνθὺς αὖ ἀπολογέμενος ἐπεὶ δὴ ἔτι ἐλάττω λόγον, τὰλλα διέξιαν, ἀνάλωκε, καὶ τὰ πλείετα κα- τὰ δύναμιν ἀναγκαῖον ἔειπε νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα, ὅτι ἀνδρες Ἀθηναῖοι, αὐτὸ τῶν πρώτων εἶπεν.* Cicero autem: Et quoniam L. Torquatus, meus familiaris ac necessarius, iudices, existimauit, si nostram in accusatione sua necessitu- dinem familiaritatemq; violasset, aliquid se de auctoritate mea defensionis posse detrahere, cum huius periculi propul- satione coniungam defensionem officij mei. Post autem etiam apertius: Nam si Torquatus Syllam solum accusas- set, ego quoque hoc tempore nihil aliud agerem, nisi eum qui accusatus esset, defenderem. sed cum ille tota oratione in me esset inuectus, & cum, vt initio dixi, defensionem

D 5 meam

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
25

meam auctoritate spoliare voluisset, etiam si dolor meus respondere non cogeret, tamen ipsa causa hanc à me orationem flagitasset.

Alius Ciceronis locus è Demosthene expressus.

CAPVT XIX.

SUMPTVM ex eadem illa Demosthenis oratione videtur & id, quod in secunda Philippica scriptum est: *Ut igitur in seminibus est causa arborum & stipitium: sic huius luctuosissimi belli semen tu fuisti.* Nam & ille cum Æschinem omnibus calamitatibus, quibus Athenienses conflictati erant, causam præbuisse dixisset, ita id confirmavit: *Ὁ γὰρ τὸ σπέρμα τῶν ἁγῶν, ἐστὶ τῆς πρώτης κακῶν αἰτίας.*

Theocriti ἀδωνιαζέως correctus & explicatus locus.

CAPVT XX.

NON puto me rem studiosis ingratam facturum fore, quanquam hic Latinorum præcipue scriptorum causa susceptus à me labor est, si non nunquam etiam Græcis opis aliquid afferre coner. iam pridem enim persuasum esse existimo omnibus qui versantur in litteris, sine Græci sermonis cognitione mancam omnem ac mutilam esse doctrinam, & qui eius expertes sint, ab eis ne Latinæ quidem scripta penitus percipi. nunc igitur Theocriti versus quosdam, quos neque satis emendatè scriptos circumferri, neque satis intelligi arbitror, quomodo scribendi, quoque modo accipiendi videantur, aperiam. sed primum eos describam ita, ut legantur:

Γ. Μὰ πόθεν ἄνθρωπος; τίδ' εἰ κατὰ εἰμὲς;
Παράμενος ἔπιπασε. σωμασίαις ἔπιπασεῖς
ἄς εἰδῆς ἢ τῶτο. καὶ εἰδῆς εἰμὲς ἄνωθεν,

25 2

ὡς καὶ ὁ Βελλεροφών, πελοποννησὶς ἰαλεδῶν.

Δαρίσθεν δ' ἔξεστ, δοκῶ, τοῖς Δωρείεσσιν.

Π. Μὴ φύῃ μελιτῶδες, ὅς ἀμύδ' χαρτερός εἴη,

Πλὴν ἐνός, καὶ ἀλέγω μὴ μοι κενεῶν ἀπομάζης.

Inducuntur autem ibi duæ mulieres Syracusanæ, Gorgo & Praxinoa, quæ profectæ ad spectandam pompam sacrorum Adonidis, cum, qui mos mulierum est, assidue garrientes, implerent omnia strepitu, & aures eorum, qui propè erant, obtunderent; offensus tanta earum garrulitate hospes quidam, illamque ferre amplius non valens, subcontumeliosè imperavit eis, ut tacerent. Tum indignata Gorgo, quæso, inquit, quid hoc tandem hominis est? quid verò tua refert, si garrulis esse nobis libet? addit deinde: Πασάμενθ' ἔπιτασε. vbi legendum censeo, πασάμενθ', non πασάμενθ'. neque verò parùm interest. nam πασάμθ' prima syllaba breui, est γύσαδα. ex quo poëta, cum eam syllabam producere volunt, faciunt πασάδα. at πασάμθ' prima longa, est γήσαδα. vnde est πολυπάμμων. estque ea vox Dorum propria. erit igitur πασάμενθ', κτισάμενθ'. atque hoc dicet Gorgo hospiti: Impera ancillis tuis, ἔπιτασε αἷς κέκτισαι. nobis enim cum imperas, scito te Syracusanis imperare: ne fortè nos viles aliquas & abiectas esse feminas putes. Corinthiæ sumus à prima origine, non minus quàm Bellerophon. Postremò, quoniam hospes reprehenderat eas, tanquam πατρίσοδίσας, id est, lato & diducto ore pronuntiantes: (erat enim Dorum in Græcia eadem ferè pronuntiatio, quæ in Italia Bergomatium) iccirco addit, ἔ: ita loqui, ut in Peloponneso loquerentur: ceterùm non putare, causam esse vllam, cur non Doribus Doricè pronuntiare fas esset. In iis autem duobus versibus, qui postea dicuntur à Praxinoa, mihi quidem

Ant. Mureti
Varia Lectiones
LIII
25

quidem tenebrae sunt. Nam quod Scholiastes ait, μελιτώδη vocari Persephonem, vix credibile mihi videbatur, ante quam legerem Porphyrij Commentarium περὶ τῆς ἐν Ὀδυσσεύει τῆς νύμφης ἀντροῦ, qui mihi omnem hac de re scrupulum exemit. Ita enim ibi scriptum est: Πηγαι εἰς τὰ νύμφατα οἰκίῃ τὰς ὑδατοὺς νύμφαις· καὶ ἐπὶ γὰρ μάλιστα νύμφαις τὰς ψυχαῖς· ὡς ἰδίως μελίωτος οἱ παλαιοὶ ἐκάλεσαν, ἠδὸν ἡσασ ἐργασπιάς· ὅθεν καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐν ἀνοικείῳ τῆς ψυχῶν ἔφη· Βομβεῖ δὲ νεκρῶν σμίλῳ, ἔργε δὲ ἄλλῃ, καὶ τῆς Δημητρὸς ἱερείας, ὡς τῆς χθονίας θεᾶς μυσίδας, μελίωτος οἱ παλαιοὶ ἐκάλεσαν, ἀπὸ τῆς κόρυς, μελιτώδη. Optat igitur mulier à Persephone, quæ partibus præstet, ne quis vnquam nascatur, qui in ipsas imperium exercent. addit autem, præter vnum: quoniam alioqui malè præcari videretur, reginæ, & optare, ne quis vnquam ex ipsa filius nasceretur. Iam quod sequitur, καὶ ἀλέγει, μή μοι κενεῶν ἀπομάξῃς, quam sententiam habere voluerit Scholiastes, ipse viderit, cùm illa sua præclara expositione: μή μοι κενεῶν ἀπομάξῃς, μή μοι κενὸν τὸ μέτρον ἀποψύξῃς. & ille alter, qui ita reddidit:

Non metuo, ne mensura tibi ludar inani.

ego non dubito, quin pro κενεῶν, legendum sit κενεῶν, ut hoc mulier dicat: Non vereor, ne in me puluerem abstergeas: id est, ne me impunè contemptam ac despiciatam habeas. esset enim extremi contemptus signum, si quis puluerem è calceis, aut è veste sua, ludibrii causa, abstergere in alios vellet. sed & in illo versu qui paulo infra est,

Ἄψις καὶ Σπέρχιν τὴν Ἰάλεμον ἠείσασσε,

pro Ἰάλεμον, legendum crediderim Ἰαλέμεν. Sed & illud κενεῶν defendit & explicat in Nouis lectionibus Canterus: idque ex Aurati sententia. Cedamus igitur non inuiti. Aurato enim in litteris aduersari, & θεύει.